

Grauwe gans (*Anser anser*) A043

1. Status

Niet in Bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn. Voor Natura 2000 relevant als niet-broedvogel.

2. Kenschets

Beschrijving: De grauwe gans is een grote ganzensoort. De bij ons overwinterende ondersoort is te herkennen aan een opvallende oranje snavel, roze poten en lichtgrijze voorvleugels. In Nederland is de soort het hele jaar door aanwezig. De broedpopulatie is toegenomen van 100-150 paar in 1977 tot 5.000 paren in 1998-2000. Dat is een forse aanwas, maar de broedpopulatie is nog steeds klein vergeleken met de overwinterende aantallen. De overwinterende grauwe ganzen zijn, afgezien van de Nederlandse broedvogels die grotendeels in eigen land overwinteren, vooral afkomstig uit de broedgebieden in Scandinavië en Duitsland. De overwinteraars arriveren in ons land vanaf september en een deel daarvan vliegt door naar Spanje. In februari en maart vertrekken de overwinteraars weer naar het noorden om te gaan broeden.

Vanaf mei verzamelen zich ongeveer 25.000 niet-broedende grauwe ganzen in de Oostvaardersplassen om daar in juni en juli de vleugelrui door te maken. Die vogels zijn deels afkomstig uit Scandinavië.

Relatief belang binnen Europa: De staat van instandhouding van de grauwe gans in de Europese Unie is volgens 'BirdLife' gunstig. De broedgebieden van de grauwe gans liggen in Centraal-Azië en Oost- en Zuidoost-Europa (ondersoort *A. a. rubirostris*) en in West- en Noordwest-Europa, inclusief IJsland (*A. a. anser*). In Nederland betreft het *Anser anser anser* die overwintert in West-Europa en Noord-Afrika.

Bij *A. a. anser* worden vier populaties onderscheiden. De voor Nederland relevante West-Europese populatie wordt geschat op 400.000 vogels en neemt toe. Het seizoensmaximum van de in Nederland getelde vogels bedraagt sinds 1997 gemiddeld ongeveer 190.000 vogels. Dit komt dus neer op bijna de helft van de West-Europese populatie.

3. Bijdrage van gebieden

Verspreiding binnen Nederland: In het najaar concentreren de grauwe ganzen zich veelal in akkerbouwgebieden in o.a. Noord-Groningen, Flevoland en het Deltagebied. In september zijn de aantallen het hoogst in het noorden, veel vogels zijn daar dan van Noorse afkomst. In de loop van de winter verschuift het accent vaak richting Deltagebied en Benedenrivieren. Broedgebieden liggen verspreid door heel laag Nederland, met concentraties in o.a. de Gelderse Poort en het Vechtplassengebied. In de zomer bevinden zich tienduizenden niet-broedende vogels in Nederland, deels van buitenlandse (Scandinavische) afkomst, om hier de vleugelrui door te maken.

Verspreidingskaart grauwe gans

Huidig voorkomen en Natura 2000: Omstreeks 57% van het foerageren door grauwe ganzen vindt plaats in Vogelrichtlijngebieden. De belangrijkste slaapplekken liggen binnen het Natura 2000 netwerk.

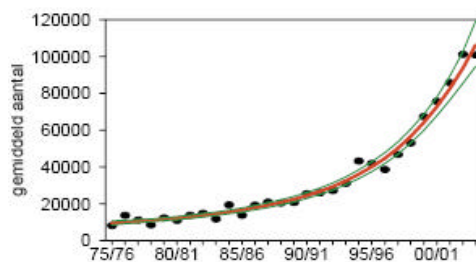
Gebied	Functie: foerage en/of slapen	Gemiddeld seizoens- gemiddelde 99/00-03/04	Gemiddeld seizoens- maximum 99/00-03/04
(122) Westerschelde & Saeftinghe	fs	16.600	
(001) Waddenzee	fs	7.000	
(109) Haringvliet	f	6.600	
(078) Oostvaardersplassen	fs	4.200	
(038) Uiterwaarden IJssel	fs	2.600	
(067) Gelderse Poort	fs	2.500	
(068) Uiterwaarden Waal	fs	2.400	
(112) Biesbosch	fs	2.300	
(118) Oosterschelde	fs	2.300	
(114) Krammer-Volkerak	f	2.100	
(095) Oostelijke Vechtplassen	fs	1.200	
(111) Hollands Diep	f	1.200	
(008) Lauwersmeer	fs	1.100	
(035) Wieden	fs	1.100	
(066) Uiterwaarden Neder-Rijn	fs	880	
(075) Ketelmeer & Vossemeer	fs	680	
(074) Zwarte Meer	fs	630	
(115) Grevelingen	fs	630	
(072) IJsselmeer	fs	580	
(073) Markermeer & IJmeer	fs	510	
(127) Markiezaat	fs	510	
(014) Deelen	fs	480	
(120) Zoommeer	fs	470	
(077) Eemmeer & Gooimeer Zuidoever	fs	300	
(013) Alde Feanen	fs	280	
(079) Lepelaarplassen	fs	240	

Gebied	Functie: foerage en/of slapen	Gemiddeld seizoens- gemiddelde 99/00-03/04	Gemiddeld seizoens- maximum 99/00-03/04
(101) Duinen Goeree & Kwade Hoek	fs	240	
(092) Ilperveld, Varkensl., Oostz. & Twiske	f	90	
(113) Voordelta	fs	70	
(109) Haringvliet	s		23.000
(111) Hollands Diep	s		23.000
(114) Krammer-Volkerak	s		12.700
(094) Naardermeer	s		3.300
(092) Ilperveld, Varkensl., Oostz. & Twiske	s		1.000

Aantallen grauwe ganzen in Natura 2000 gebieden

4. Beoordeling landelijke staat van instandhouding

Trends in Nederland: In 1970 werden beperkingen gesteld aan de jacht op ganzen: niet meer jagen na 10 uur 's ochtends. Daarna nam de grauwe gans in Nederland sterk toe. Deze toename is, gerekend over 1987/88-2000/01, statistisch significant en bedroeg 23% per jaar. De groeisnelheid was in de meer recente periode, vanaf ca. 1995 nog hoger. Omdat onze broedvogels bij gunstige weersomstandigheden in de winter deels in ons land blijven, draagt de toename van de broedpopulatie bij aan de stijging van de winteraantallen. In het algemeen is deze trend echter een afspiegeling van de toename van de gehele NW-Europese populatie van 30.000 vogels in 1967/68, naar 200.000 in 1990-1995 en naar de huidige omvang van naar schatting 400.000 vogels. De sterke toename van de grauwe gans manifesteert zich in vrijwel het gehele land. In een aantal gebieden is de toename pas recent goed op gang gekomen (Lauwersmeer, kleinere regionale gebieden). De Lepelaar- en Oostvaardersplassen vertonen min of meer stabiele aantallen en wijken daarmee duidelijk af van de landelijke trend. Dit komt onder meer door een afname van de ruiconcentratie in de Oostvaardersplassen, die mogelijk een gevolg is van wijzigingen in het peilbeheer.

Aantalsontwikkeling grauwe gans

Recente ontwikkelingen: De Nederlandse populatie van de grauwe gans laat sinds 1981 (1981-2003) een sterke toename zien. Ook over de meest recente periode 1995-2003 neemt de populatie sterk toe.

Beoordelingsaspect natuurlijk verspreidingsgebied: gunstig.
Het verspreidingsgebied wordt groter.

Beoordelingsaspect populatie: gunstig.
De populatie van de grauwe gans neemt in aantallen toe.

Beoordelingsaspect leefgebied: gunstig
De omvang en de kwaliteit van geschikt leefgebied nemen eerder toe dan af.

Beoordelingsaspect toekomstperspectief: gunstig

De toename van de grauwe gans in Nederland is nog steeds gaande. Door natuurherstel en –ontwikkeling ontstaan nieuwe broedbiotopen. Op grond daarvan zal het aantal in Nederland nog verder stijgen.

Definitie gunstige staat van instandhouding: Behoud van de huidige situatie is voldoende voor deze soort.

Oordeel: gunstig

Beoordeling Staat van Instandhouding		
Aspect	1981	2004
Verspreiding	gunstig	gunstig
Populatie	zeer ongunstig	gunstig
Leefgebied	gunstig	gunstig
Toekomst	gunstig	gunstig
Eindoordeel	zeer ongunstig	gunstig

5. Bronnen

- Ebbinge B.S., Müskens G.J.D.M., Oord J.D., Beintema A.J. & van den Brink N.W., 2000. Stuurbaarheid van ganzen door verjaging en flankerende jacht rondom het ganzenopvanggebied Oost-Dongeradeel (Friesland) in 1999-2000. Alterra-rapport 128. Alterra, Wageningen.
- Esselink P., 2000. Nature management of coastal salt marshes. PhD Thesis, University of Groningen, Groningen.
- Koffijberg K., Voslamber B. & van Winden E., 1997. Ganzen en zwanen in Nederland: overzicht van pleisterplaatsen in de periode 1985-94. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- Kowallik C., 2002. Auswirkungen von Windenergieanlagen, Straßen und Gebäuden auf die Raumnutzung von Nonnengänsen und ein Prognose-Verfahren zur Konfliktbewertung. Doctoraalverslag, Carl von Ossietzky Universiteit Oldenburg, Oldenburg.
- Madsen J. & Fox A.D. 1995. Impacts of hunting disturbance on waterbirds -a review. Wildl. Biol. 1: 193-207.
- Madsen J., Cracknell G. & Fox A.D. (eds), 1999. Goose populations in the western Palearctic: a review of status and distribution. Wetlands International Special Publication 48/NERI, Wageningen/Rønde.
- Schreiber M., 2000. Windkraftanlagen als Störquellen für Gastvögel. In: Winkelbrandt A., Bless R., Herbert M., Kröger K., Merck T., Netz-Gerten B., Schiller J., Schubert S. & Schweppe-Kraft B. (eds), Empfehlungen des Bundesamtes für Naturschutz zu naturschutzverträglichen Windkraftanlagen. Bundesamt für Naturschutz, Bonn-Bad Godesberg.
- Voslamber B., 1989. Foerageergebieden van de Dollardganzen. Rapport. Provinciaal Planologische Dienst, Groningen.
- Wille V., 2000. Grenzen der Anpassungsfähigkeit überwinternder Wildgänse an anthropogene Nutzungen. PhD Thesis, Univ. Osnabrück. Cuvillier, Göttingen.